



TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

LIIKETALOUS

OPINNÄYTETYÖRAPORTTI

ELÄKESÄÄSTÄMISEN NYKYTILA JA TULEVAISUUS

Paula Yntälä

Liiketalouden koulutusohjelma
joulukuu 2007
Työn ohjaaja: Heli Leskinen

TAMPERE 2007



**TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

LIIKETALOUS

Tekijä:	Paula Yntälä	
Koulutusohjelma:	Liiketalous	
Opinnäytetyön nimi:	Eläkesäästämisen nykytila ja tulevaisuus	
Title in English:	Saving for retirement – now and in the future	
Työn valmistumis- kuukausi ja -vuosi:	joulukuu 2007	
Työn ohjaaja:	Heli Leskinen	Sivumäärä: 30

Tiivistelmä

Eläkesäästäminen on ajankohtainen ja paljon lehdistössä käsitelty aihe. Eläkkeelle jäämisen jälkeen, työntekijän tulot vähenevät noin puoleen työajan ansioista ja tätä vajetta voi paikata vapaaehtoisella eläkesäästämällä. Pankkien ja vakuutusyhtiöiden tarjoama eläkevakuutus on juuri tähän tarkoitukseen suunniteltu tuote ja tässä työssä kerron pääosin eläkevakuuttamisesta, mutta käyn lyhyesti läpi myös muita säästämismuotoja. Taustaksi olen koonnut tietoa Suomen eläkejärjestelmästä ja lainsäädännöstä.

Työskentelen pankissa ja tulevaan työnkuvaani tulee kuulumaan myös eläkevakuutuksien myyminen. Tämän työn on tarkoitus olla sellainen, että siitä on hyötyä paitsi minulle itselleni tulevissa työtehtävissäni, niin myös muille uusille pankin työntekijöille, jotka kaipaavat lisätietoa eläkesäästämisestä avuksi asiakaspalvelu- ja myyntityössä. Työhön olen käyttänyt materiaalina vakuutusopin kirjallisuutta, eläkesäästämistä käsitteleviä kirjoja ja lehtiartikkeleita, sekä asiantuntijahaastatteluja. Loppuraportti on tiivistetty tietopaketti eläkesäästämisestä ja sen tulevaisuuden näkymistä.

Abstract

Saving for retirement is very topical in the media nowadays. After retirement, the income of the employee will decrease to half of the amount received at work. To fill in this gap, you can start saving for retirement. Pension insurance is a product that is offered by banks and insurance companies. In this Bachelor's thesis I concentrate mainly on pension insurance. There is also background information about Finland's retirement plan and legislation.

I work in a bank and in the future I will start selling pension insurances. This thesis will help me at my work in the future and it can also help others who need information about saving for retirement.

Avainsanat: eläke, eläkesäästäminen, vapaaehtoinen eläkevakuutus, elinikäinen säästäminen

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	5
2 ELÄKE.....	7
2.1 SUOMEN ELÄKEJÄRJESTELMÄ.....	7
2.1.1 Eläkkeen karttuminen.....	8
2.1.2 Työeläkevakuutusmaksu.....	8
2.2 TYÖELÄKEUUDISTUS	9
2.3 TYÖELÄKE TULEVAISUUDESSA	9
3 VAPAAEHTOINEN ELÄKEVAKUUTUS	11
3.1 HENKILÖVAKUUTUKSEN PERUSAJATUS	11
3.2 ELÄKEVAKUUTTAMINEN.....	11
3.3 ELÄKEVAKUUTUS SIOITUSKOHTEENA	12
3.3.1 Laskuperustekorkoinen vakuutus	13
3.3.2 Sijoitussidonnainen vakuutus.....	13
4 MUU SÄÄSTÄMINEN ELÄKETURVAKSI.....	15
5 PITKÄAIKAISSÄÄSTÄMISEN VEROTUKI.....	17
5.1 YHTEISKUNNAN TARPEET TUKEA PITKÄAIKAISSÄÄSTÄMISTÄ	17
5.2 VEROETU	17
6 MUUTOKSEN TUULIA	19
6.1 SIVA-TYÖRYHMÄ.....	19
6.1.1 Työryhmän lähtökohdat	19
6.1.2 Siva-työryhmän keskeisimmät ehdotukset.....	19
6.1.3 Seuraukset.....	20
6.2 MiFID	21
7 ELÄKESÄÄSTÄMINEN NYT	22
8 ELÄKESÄÄSTÄMISTÄ MUISSA MAISSA	24
9 ELÄKESÄÄSTÄMISEN TULEVAISUUS.....	25
10 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	27
LÄHTEET.....	29

1 Johdanto

Säästämällä tarkoitetaan kulutuksen lykkäämistä tulevaisuuteen. Eläkesäästäjä varautuu tuleviin vanhuudenpäiviinsä säästämällä työvuosinaan ansaitsemastaan varallisuudesta. Eläkesäästäminen perustuu usein haluun säilyttää tietty elintaso myös työelämästä poistumisen jälkeen.

Suomen eläkejärjestelmä on hyvin kehittynyt ja takaa suomalaisen perustoimeentulon eläkevuosina, mutta työvuosien elintaso se ei riitä ylläpitämään. Suomalaisten eläke on tällä hetkellä noin puolet viimeisten työvuosien ansioista ja se tulee pienenemään tulevina vuosikymmeninä. Jokaisen tulee tehdä omat säästämisratkaisunsa eläkevuosiaan silmällä pitäen.

Suomen väestörakenne tulee muuttumaan radikaalisti tulevien vuosikymmenien aikana. Vanhoihin ikäluokkiin kuuluvan väestön määrä kasvaa suhteessa nuoreen työssäkäyvään väestöön. Tämän lisäksi eliniännödotte on kasvanut viime vuosikymmeninä nopeasti ja sen odotetaan kasvavan edelleen. Kokonaiseläkemenojen suhde bruttokansantuotteeseen kasvaa noin 11 prosentista (vuosi 2005) runsaaseen 14 prosenttiin 2030-luvulla (Eläketurvakeskus 2007 A).

Eri pankkien ja vakuutusyhtiöiden eläkesäästämistä koskevia mainoksia tulee televisiosta päivittäin joka kanavalta ja lähes jokaisella mainostauolla, ja lisäksi sanomalehdet ovat eläkesäästämiseen kehottavia mainoksia pullollaan. Eläkevakuutus on ollut yksi mainostetuimpia sijoitustuotteita jo jonkin aikaa ja tulee olemaan sitä todennäköisesti myös jatkossa. Ihmiset ovat kiinnostuneita siitä, kuinka he tulevat viettämään tulevaisuuden eläkepäivänsä. Ihmisten kiinnostus asiaan ja tehokas mainonta näkyy myös eläkevakuutusten myynissä, ja eläkesäästösopimuksia solmitaan tasaiseen tahtiin kaikissa niitä tarjoavissa laitoksissa.

Tein opintoihini kuuluvan työharjoittelun pankin asiakaspalvelussa ja aiheen tähän opinnäytetyöhöni löysin sieltä. Pidin eläkesäästämistä mielenkiintoisena ja ajankohtaisena aiheena, mihin olisi hyödyllistä paneutua vähän syvemmin. Tämän työn tavoitteena on selvittää eläkesäästämisen perustaa ja sen tulevaisuuden näkymiä. Työn on tarkoitus olla sellainen, että esimerkiksi pankissa aloittava uusi työntekijä saa siitä kattavat pohjatiedot eläkesäästämisestä ja sen tarpeellisuudesta. Lisäksi oman tietämykseni lisääminen aiheesta on ollut tärkeä syy opinnäytetyön tekemiseen juuri tästä aiheesta.

Tarkoitukseni tässä työssä on kartoittaa eläkesäästämisen tilaa ja tarvetta tänä päivänä ja tulevaisuudessa. Aion pohtia myös elinikäisen säästämisen mahdollisuuksia tulevaisuuden säästämismuotona. Elinikäinen säästäminen on tällä hetkellä pinnalla oleva aihe kun puhutaan eläkepäiviin varautumisesta. Näiden pohjaksi aion kertoa myös taustaksi tietoa Suomen eläkejärjestelmästä ja eläkevakuutuksen toimintaperiaatteista.

Eläkesäästäminen on kuitenkin vain yksi vaihtoehto eläkepäiviin varautumiselle, henkilö voi myös esimerkiksi säästää omaehtoisesti rahastoihin eläkepäiviään silmällä pitäen. Toistaiseksi eläkevakuutukseen säästäminen on kuitenkin ainut verotuettu säästämismuoto. Tässä työssä käsittelen pääosin eläkevakuutussäästämistä ja käyn muita säästämismuotoja läpi vain lyhyesti.

2 Eläke

Alkavien vanhuuseläkkeiden suhde työntekijän keskipalkkaan on tällä hetkellä noin 50 prosenttia, mutta se tulee lähtemään lievään laskuun tulevaisuudessa. Oman sukupolveni jäädessä pois työelämästä, eläkkeemme saattavat olla pienimmillään arviolta vain noin 40 prosenttia viimeisten työvuosiemme ansiotasosta. Erään vakuutusyhtiön mainos kysyykin, että pärjäisitkö sinä yli puolet vähemmällä?

Tämän kappaleen tarkoituksena on selvittää, kuinka suomalaisen eläke määräytyy. Lainsäädäntö on lähivuosina muuttunut merkittävästi eläkkeiden suhteen, joten tässä kappaleessa kerron myös näistä muutoksista.

2.1 Suomen eläkejärjestelmä

Suomessa eläketurva koostuu pääosin ansiotyöhön perustuvasta työeläkkeestä ja vähimmäisturvan tarjoavasta kansaneläkkeestä. Työeläke turvaa suomalaisen toimeentulon jatkuvuuden, kun työansio lakkaa vanhuuden, pitkäaikaisen työttömyyden, työkyvyttömyyden tai perhehuoltajan kuoleman vuoksi. Jos työeläkettä ei saa lainkaan, kansaneläke takaa vähimmäisturvan. (Eläketurvakeskus 2007 B.)

Työ- ja kansaneläkejärjestelmän etuudet ovat hyvin samantyyppiset. Kansaneläke takaa vähimmäisturvan, jos työeläkettä ei saa tai se jää hyvin pieneksi. Järjestelmät yhdessä turvaavat toimeentulon. Työeläkelait mahdollistavat myös osa-aikaisen työskentelyn ja osa-aikaeläkkeen. (Eläketurvakeskus 2007 A.)

Työeläkejärjestelmä on hallinnoltaan hajautettu. Yksityisellä sektorilla työeläketurvaa hoitavat työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassat ja eläkesäätiöt. Julkisella puolella on lisäksi omat työeläkelaitoksensa. Kansaneläkejärjestelmää hallinnoi Kansaneläkelaitos, joka on eduskunnan valvonnan alainen. (Eläketurvakeskus 2007 A.)

Suomessa lähes kaikki ansiotyö kuuluu eläketurvan piiriin ja työeläkejärjestelmä koskee kaikkia työelämässä nyt tai tulevaisuudessa toimivia ihmisiä. Työeläke on monille ihmisille pääasiallinen toimeentulo suuren osan elämää ja se on merkittävä osa suomalaista sosiaaliturvaa. (TELA 2006: 5.)

Työeläketurvan rahoittavat työnantajat ja työntekijät yhdessä. Tämän lisäksi valtio osallistuu yrittäjien ja merimiesten eläketurvan rahoitukseen. Kansaneläkkeet rahoitetaan työnantajan maksuin sekä verovaroin. (Eläketurvakeskus 2007 A.)

Työeläkkeiden rahoituksen merkitys näkyy muun muassa Euroopan huippukokousten esityslistalla. Euroopan taloudellinen kilpailukyky on riippuvainen siitä, kuinka ikääntyvän kansanosan riittävä elintaso pystytään turvaamaan kohtuullisin kustannuksin. (TELA 2006: 5.)

Suomessa eläkejärjestelmän uudistus on tapahtunut verrattain varsin hyvässä yhteisymmärryksessä poliittisen järjestelmän ja työmarkkinaosapuolten välillä. Suomessa on tällä hetkellä eläkejärjestelmä, joka on omintakeinen ja varsin toimiva. (TELA 2006: 5.)

2.1.1 Eläkkeen karttuminen

Työeläketurva on rakennettu niin, että pienellä osalla palkastaan työntekijä ostaa eläkeoikeuttaan. Työuran aikana ansaittu eläkeoikeus muuttuu työeläkkeeksi. Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia vuosiansiosta 53 vuotiaaksi saakka. Tämän jälkeen prosentti nousee kymmeneksi vuodeksi 1,9 prosenttiin ja 63 ikävuoden jälkeen karttumisprosentti on 4,5. (TELA 2006: 30.) Kasvuprosentin nousun tarkoituksena on kannustaa ihmisiä pysymään työssä pidempään ja antaa mahdollisuus parantaa eläketurvaan jääneitä aukkoja työskentelemällä pidempään.

Työeläke vuotta kohden = vuosiansio * iän mukainen karttumisprosentti (Korpiluoma ym.2006: 95). Jos esimerkiksi 18-vuotias ansaitsee vuoden aikana kesätöissä 3000 euroa, lisää se hänen työeläkettään 45 eurolla vuodessa. Vuoden 2010 jälkeen eläkkeisiin vaikuttaa kuitenkin myös elinaikakerroin, joten edellinen esimerkki on hyvin pelkistetty laskelma eläkkeen karttumisesta.

2.1.2 Työeläkevakuutusmaksu

Työnantajan velvollisuus on järjestää työntekijöilleen eläketurva. Suomen työeläketurva rahoitetaan eläkevakuutusmaksuilla ja eläkerahastojen tuotoilla. Eläkemaksu oli vuonna 2006 keskimäärin 21,4 prosenttia palkasta, josta työntekijän maksu oli 4,6 ja työnantajan keskimäärin 16,8 prosenttia. Työeläkemaksu on vakuutusmaksu, joka kattaa esimerkiksi vanhuuden tai sairauden aiheuttamat riskit. (TELA 2006: 30.)

2.2 Työeläkeuudistus

Vuoden 2005 alussa tulivat voimaan uudet eläkkeiden karttumista, laskentaa ja saamista koskevat säännökset. Suurin opiskelijoita koskeva muutos oli, että työeläke lasketaan koko työuran palkkojen perusteella (alkaen 18 ikävuodesta). Uudistuksen tavoitteena oli nostaa eläkkeellesiirtymiskään muutamalla vuodella ja hillitä eläkekustannusten nousua.

Työeläkeuudistuksen merkittävimpiä muutoksia olivat koko työuran ansioiden huomioon ottaminen eläkkeen perusteena, vanhuuseläkkeen muuttuminen joustavaksi 63–68 ikävuoden välillä, varhaiseläkkeiden ikärajojen nosto, työttämyys- ja yksilöllisen varhaiseläkkeen poisto ja elinajan pitenemisen vaikutuksen huomioon ottaminen tulevan eläkkeen määrässä. Työeläkelakien laskentasääntöjä yhdenmuikaistettiin. Lisäksi vuonna 2007 astui voimaan kokonaisuudistus, jossa kolme yksityisen sektorin palkansaajia koskevaa eläkelakia (TEL, LEL ja TaEL) yhdistettiin yhdeksi Työntekijän eläkeläiksi (TyEL). Tämä uudistus ei vaikuttanut juurikaan eläketurvan sisältöön. (Eläketurvakeskus 2007 A.)

Uudistusten myötä eläkkeisiin vaikuttaa vuodesta 2010 alkaen elinaikakerroin, joka säätelee eläkemenoa sen mukaan, miten odotettavissa oleva elinikä kehittyy. Pitkällä aikavälillä kerroin vähentää väestön vanhenemisen vaikutuksia eläkemenoon. (Eläketurvakeskus 2007 A.) Elinaikakerroin lasketaan keskimääräisen eliniän pitenemisen perusteella. Se pienentää alkavia eläkkeitä ja pitää eläkemenot kurissa, mikäli ihmisten elinikä pitenee tulevaisuudessakin. Eläkkeen pienentymisen voi korvata myös työskentelemällä pidempään. Tällöin osa eliniän kasvusta kuluisi työssäoloajan pidentymiseen. (TELA 2006: 32.)

Vuodesta 2005 lähtien eläkettä karttuu myös opiskeluajalta. Jos opinnot päättyvät tutkinnon suorittamiseen, saa enintään viiden vuoden karttuman lukea hyväkseen. Enintään vuoden kestävältä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakaudelta eläkettä kertyy päivärahan perusteella olevasta palkasta jopa enemmän kuin töissä oltaessa. Eläkettä kertyy myös, jos hoitaa kotona alle kolme vuotiasta lasta. (TELA 2006: 30.)

2.3 Työeläke tulevaisuudessa

Työeläkepolitiikkaa tehdään pitkällä tähtäimellä. Tämän päivän ratkaisut vaikuttavat vielä vuosikymmenten kuluttua. Järjestelmän kehittämistä tulee arvioida sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Meidän on kyettävä takaamaan asian mukaiset eläkkeet myös

heille, jotka ovat nyt lapsia ja nuoria tai jopa syntymättömiä.
(TELA 2006: 5.)

Tulevien eläkkeiden maksuun on varauduttava jatkuvasti. Suurten ikäluokkien eläkkeellelähtöön on varustauduttu etukäteisrahastoinnilla. Tällä hetkellä työeläkesijoituksia on noin 120 miljardia euroa. Suurin osa työeläkkeistä rahoitetaan kuitenkin työeläkevakuutusmaksuilla (katso kappale 2.1.2). (Kontio 2007.)

Eläkejärjestelmämme ylläpito ja kehittäminen on haasteellista. Toisaalta tulee pitää huoli siitä, että eläkkeistä syntyvät kustannukset eivät nouse työntekijöille liian suuriksi. Toisaalta taas kasvava eläkejoukko edellyttää itselleen kohtuullista osaa talouden kasvusta. Keskustelua käydään koko ajan ikäpolvien välisestä oikeudenmukaisesta kohtelusta. (TELA 2006: 5.)

3 Vapaaehtoinen eläkevakuutus

Yksilöllistä eläkevakuutusta on Suomessa harjoitettu runsaat sata vuotta, koko henkilövakuutushistoriamme ajan. Vakuutus tunnettiin aiemmin elinkorkovakuutuksen nimellä. (Antila ym. 2005: 124.)

Suomen eläkejärjestelmä on kehittynyt ja se takaa jokaiselle vähintään minimoitoimeentulon. Kuitenkin useimmat meistä eivät halua eläkkeelle jäätyään tinkiä saavutetusta elintasostaan vaan edelleen halutaan elää tavalla johon on totuttu. Eläkevakuutus antaa tähän mahdollisuuden.

3.1 Henkilövakuutuksen perusajatus

Henkilövakuutuksessa lähtökohtana on ihmisen vakuuttaminen häneen kohdistuvien monenlaisten riskien varalta. Tällaisia henkilöön kohdistuvia riskejä ovat kuolema, sairastaminen ja työkyvyttömyys. On myös muita tapahtumia, joihin varautumiseksi nykyaikainen henkilövakuutustoiminta tarjoaa turvaa. Vanhuuseläkkeelle siirtyminen, työttömyys sekä erilaisten säästötavoitteiden toteuttaminen ovat tällaisia. Henkilövakuutus tarjoaa sijoitusvaihtoehdon tavanomaisten pankkisäästämisen, rahastosijoittamisen tai osakesijoittamisen rinnalle. (Antila, Erwe, Lohi & Salminen 2004: 19.)

3.2 Eläkevakuuttaminen

Eläkevakuutuksella vastataan osin samoihin vakuutustarpeisiin kuin henki- ja sairausvakuutuksellakin. Suurimpana erona on korvauksen maksaminen. Eläkevakuutuksessa korvausetuus maksetaan edunsaajalle säännöllisesti toistuvina eläkkeinä, kun taas muissa vakuutuksissa etuudet maksetaan kertasuorituksina. Eläkevakuutukset poikkeavat vastaavan tyyppisistä henkivakuutuksista myös erityisesti vakuutusmaksujen verotuksessa. (Antila ym. 2005: 124)

Eläkevakuutukset voidaan jakaa lakisääteisiin ja vapaaehtoiisiin. Lakisääteisiä eläkevakuutuksia säädellään työeläkelainsäädännöllä ja niiden ottaminen on työnantajan ja yrittäjän velvollisuus. Vapaaehtoisia eläkevakuutuksia säätelee vakuutusopimuslaki, jossa eläkevakuutus lasketaan henkivakuutukseksi. Perinteinen henkivakuutus on riskivakuutus, joka otetaan kuoleman varalle. Eläkevakuutus taas on luonteltaan noin sanottu säästöväakuutus, jossa kertyneet säästöt maksetaan useimmiten kuukausierinä

vakuutuksenottajalle, tämän jäädessä pois työelämästä. (Järvenoja & Saarinen 2001: 14–15.)

Käytännössä vapaaehtoisiin eläkevakuutuksiin liitetään lähes aina myös riskivakuutus kuoleman varalle (Järvenoja & Saarinen 2001: 15). Tällöin vakuutuksenottajan määrittämä edunsaaja saa vakuutuksenottajan kuollessa vakuutussovimuksessa sovitun summan, joka voi olla kertyneen säästön suuruinen tai tietty prosenttiosuus tästä. Suuressa osassa vakuutuksista henkiturvan taso laskee eläkeaikana 80 prosenttiin. Tämä tarkoittaa, että jos vakuutuksenottaja kuolee ennen eläkeikää, korvaus on 100 prosenttia kertyneestä säästöstä ja eläkkeelle jäämisen jälkeen korvaus on 80 prosenttia säästöistä. Jos vakuutukseen ei ole sisällytetty henkivakuutusta, kertyneet säästöt jäävät vakuutusyhtiölle.

3.3 Eläkevakuutus sijoituskohteena

Vapaaehtoinen eläkesäästäminen voidaan nähdä vaihtoehtona muille säästämismuodoille. Kaikkia sijoituksia tehtäessä tulee ottaa huomioon sijoituksen tuoton lisäksi siihen liittyvä riski ja sijoituksen likviditeetti. Riskillä tarkoitetaan sijoitetun pääoman menettämismahdollisuutta ja likviditeetillä sijoitettujen varojen muuttamismahdollisuutta rahavaroiksi helposti, nopeasti ja pienin kustannuksin. (Järvenoja & Saarinen 2001: 28.)

Tuotto	Vakuutuksenottaja voi itse päättää millaisiin tuottoihin sijoituksillaan tähtää. Pankkien ja vakuutusyhtiöiden henkilökunta auttaa sijoittajaa sopivan sijoitusratkaisun löytämisessä. Vakuutussäästöt muodostuvat vakuutukseen maksetuista maksuista ja niille kertyvistä tuotoista vähennettynä sopimukseen liittyvillä kuluilla (esimerkiksi rahaston merkintäpalkkiot ja vakuutuksen hoitomaksut). Eläkevakuutus voi olla laskuperustekorkoinen tai sijoitussidonnainen vakuutus, joista jälkimmäisessä on suurempi tuotto-odotus, mutta täten myös suurempi riski (katso kappaleet 3.3.1 ja 3.3.2).
Riski	Kaikkeen sijoitustoimintaan liittyy riski pääoman säilymisestä ja tuotosta (Järvenoja & Saarinen 2001: 28). Eläkesäästäjä itse päättää myös riskistä, minkä hän on valmis ottamaan. Tuotto-odotuksen noustessa myös sijoituksen riski kasvaa, kuten tapahtuu muussakin sijoittamisessa. Eläkesäästämistä ei pidetä kovin riskisenä sijoituskohteena, mutta rahastoihin sijoitettaessa riski on aina olemassa. Osakkeisiin sijoitettavissa rahastoissa riski on suurempi ja korkorahastoissa pienempi.

Likviditeetti

Sijoittaminen vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen sitoo sijoitetut varat vuosiksi tai jopa vuosikymmeniksi. Eläkevakuutuksen likviditeetti on siis selvästi normaaleja sijoituksia huonompi (Järvenoja & Saarinen 2001: 28). Toisaalta likvidisyys ei välttämättä ole eläkevakuutuksen tärkeimpiä ominaisuuksia, onhan sen tarkoituksena kerätä rahaa tulevaisuutta varten, eikä varata rahaa yllättäviin ja satunnaisiin kertamenoihin. Eläkevakuutukseen säästetyt rahat saa ennen eläkeikää käyttöönsä, jos vakuutuksenottaja sairastuu, on pitkään työttömänä tai hänen puolisonsa kuolee.

3.3.1 Laskuperustekorkoinen vakuutus

Laskuperustekorkoiselle vakuutukselle vakuutusyhtiö maksaa korkoa. Korko muodostuu tavallisesti kahdesta osasta, kiinteästä korosta (laskuperustekorko, sopimuskorko tai takuukorko) ja määrääjain vahvistettavasta muuttuvasta korosta, asiakashyvityksestä. Asiakashyvityksen määrä riippuu vakuutusyhtiön menestyksestä liiketoiminnassaan. (Valtiovarainministeriö 2004 A: 157.)

Perustekorolliset säästöt sopivat hyvin, jos vakuutuksenottaja arvostaa säästöjensä tasaista arvonkehitystä ja on jo lähestymässä eläkeikää. Lähestyttäessä eläkeaikaa perustekorollisten säästöjen painottaminen takaa vakaamman eläkkeen. (Vakuutusosakeyhtiö Henki-Sampo 2006: 9.)

3.3.2 Sijoitussidonnainen vakuutus

Sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa asiakkaan maksamat vakuutusmaksut sijoitetaan asiakkaan vakuutusyhtiön tarjonnasta valitsemaan rahastoon. Vakuutuksenottajan säästön arvo riippuu hänen valitsemiensa rahastojen arvonkehityksestä. Vakuutuksenottaja kantaa siis itse vastuun säästöjensä arvon kehityksestä, mikä äärimmäisessä tapauksessa voi tarkoittaa jopa koko pääoman menettämistä. (Valtiovarainministeriö 2004 A: 158.)

Käytännössä lähes kaikkien rahastojen kehitys on ainakin pitkällä aikavälillä plus-merkkistä. Mutta koska joukkoon mahtuu aina myös joitain tappiolle jääviä rahastoja, sijoitusvarojen hajauttaminen on myös eläkesäästämisessä järkevää. Useimmat palveluntarjoajat suosittelevatkin, että alkuvaiheessa rahaston sijoituksissa painotetaan osakesijoituksia ja eläkkeellejäämisvuoden lähestyessä sijoitusten painopistettä siirretään korkosijoituksiin. Alkuun tavoitteena on säästöjen kasvattaminen ja myöhemmin kertyneiden säästövarojen turvaaminen.

Vakuutuksenottaja voi vaihtaa rahastoa vakuutusaikana, josta ei yleensä aiheudu lisäkustannuksia. Rahasto-osuuksien arvonnousut eivät myöskään vaikuta asiakkaan verotukseen, kun rahastoja vaihdetaan vakuutuksen sisällä. Tässä suhteessa vakuutus eroaa normaalista rahastosijoittamisesta, jossa sijoituskohteen myyntivoitto tulee välittömästi verotuksen alaiseksi. (Valtiovarainministeriö 2004 A: 159.)

Rahastoihin sijoittavan vakuutuksen tuottotaso ei ole ennustettavissa, eikä edes sen pääoma ole turvattu. Vakuutuksen säästöille ei ole myöskään olemassa talletusuojaa, kuten ei muillekkaan vakuutussäästöille. (Valtiovarainministeriö 2004 A: 159.) Talletussuojalla tarkoitetaan sitä, että jos yksittäinen pankki tulee maksukyvyttömäksi, tallettajan varat ovat suojattuja tiettyyn summaan asti (Suomessa yleisimmin 25 000€).

Korkean riskin vastapainona on kuitenkin korkeampi tuotto-odotus kuin laskuperustekorkoisessa vakuutuksessa. Sijoitusriskiä voi pienentää hajauttamalla säästönsä erityyppisiin rahastoihin. (Valtiovarainministeriö 2004 A: 159.)

Sijoitusrahastot voidaan jakaa korko- ja osakerahastoihin. Mitä pidempi aika on vakuutuksenottajan eläkeikään, sitä enemmän kannattaa keskittyä osakerahastoihin. Osakesijoituksilla on suurempi tuotto-odotus ja täten myös suurempi riski. Osakesijoitusten arvo nousee ja laskee markkinoiden mukana, mutta pitkä sijoitusaika tasaa arvonvaihteluja.

4 Muu säästäminen eläketurvaksi

Eläketurvaansa suunnittelevalla on toki myös muita vaihtoehtoja kuin sijoittaminen eläkevakuutukseen. Hän voi tehdä pankkiin pitkäaikaisen talletuksen, ostaa osakkeita tai joukkovelkakirjoja suoraan pörssistä, hankkia kiinteistöjä vuokratulojen saamiseksi tai sijoittaa rahastoihin ilman eläkevakuutusta. (Järvenoja & Saarinen 2001: 34.) Taulukossa 1 on vertailtu eri sijoitusvaihtoehtoja, joita sijoittaja saattaa harkita suunnitellessaan eläkepäiviään varten säästämistä.

Taulukko 1 Eri sijoitusvaihtoehtojen vertailua

Vaihtoehto	Tuotto	Verotuskohtelu	Riski
Eläkeva- kuutus	Vakuutuksen sisällä olevien rahastojen tuotto, tai korkotuotto vähennettynä kuluilla.	Vakuutusmaksuista 28 prosenttia voi vähentää verotuksessa. Maksettava eläke verotetaan pääomatulona.	Riski riippuu valituista rahastoista, lähes riskitön vaihtoehto on myös mahdollinen.
Tili	Kiinteä määräaikaistalletus noin 4-5 prosenttia (joulukuu 2007).	Tilille maksettu korko verotetaan pääomatulona vuosittain.	Korkoriski, jos talletus tehdään nousevassa korkotilanteessa.
Rahasto	Voi vaihdella hyvinkin paljon, miinusmerkkisestä aina jopa yli 50 prosenttiin.	Rahastojen lunastuksen yhteydessä maksetaan voitosta 28 prosenttia veroa.	Huonot tuotot, mahdollinen pääoman menetys.
Kiinteistö	Vuokratulot, mahdollinen luovutusvoitto.	Vuokratulo vähennyksien (esimerkiksi yhtiövastikkeet ja korjausmenot) jälkeen on verotettavaa pääomatuloa. Luovutusvoitosta maksetaan 28 prosenttia veroa.	Kiinteistön arvonalasku, vuokralaisten aiheuttamat vahingot, asunnon tyhjillään olo.

Kiinteistöön sijoittaminen ei tule kysymykseen monellakaan nuorella henkilöllä, kun varallisuutta ei ole vielä kertynyt riittävästi. Tiliä pidetään usein turvallisena vaihtoehtona ja rahastosijoittamista turhan riskisenä sijoituskohteena. Parhaita tuottoa haettaessa rahastot ovat kuitenkin usein tiliä kannattavampi vaihtoehto.

Tällä hetkellä korkotaso on korkeammalla kuin aikoihin, mutta korkotaso voi myös laskea tulevaisuudessa. Talletuksen riski liittyy kuitenkin korkojen nousuun. Jos sitoo varansa esimerkiksi vuoden ajaksi tiettyyn korkoon, niin korkotason noustessa talletukselle ei saada niin hyvää tuottoa kuin sen hetkinen korkotaso edellyttäisi.

Eläkevakuutus on tällä hetkellä ainoa verotuettu säästämismuoto. Lisäksi eläkevakuutusta voidaan pitää helppona keinona varautua tulevaisuuteen. Vakuutusyhtiö veloittaa esimerkiksi kerran kuussa tai harvemmin tietyn summan asiakkaan tililtä, hoitaa asiakkaalle kertyneitä sijoituksia sovitulla tavalla ja jakaa sitten kertyneet säästöt takaisin asiakkaalle tämän jäätyä eläkkeelle.

5 Pitkäaikaissäätämisen verotuki

Vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotus poikkeaa muiden säästämismuotojen verokohtelusta. Eläkevakuutusmaksut voi pääsääntöisesti vähentää verotuksessa ja säästöille saatava tuotto kertyy verovapaasti. Poikkeava verokohtelu tuo eläkesäästöille merkittävän veroedun suhteessa muihin säästämismuotoihin. (Kari, Kiander & Ulvinen 2006.)

Verovähennyskelpoisena vapaaehtoisena eläkevakuutuksena pidetään verotuksessa sellaista eläkevakuutusta, johon perustuvaa eläkettä maksetaan puolivuositain tai lyhyemmin väliajoin toistuvina erinä vakuutetun elämän loppuun saakka tai vähintään kahden vuoden ajan. Vakuutuksen täytyy lisäksi olla otettu Euroopan talousalueeseen kuuluvasta vakuutuslaitoksesta ja eläkkeenmaksu voi alkaa aikaisintaan vakuutuksen ottajan täytettyä 62 vuotta. Edellytyksenä on myös, että säästäjä ei voi nostaa ennen eläkeikää, muutoin kun vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella. (Koistinen 2007.)

5.1 Yhteiskunnan tarpeet tukea pitkäaikaissäätämistä

Eläkepolitiikan tavoitteena on ollut viime vuosina eläkeiän nostaminen, jotta nykytasoinen eläkejärjestelmän rahoitus onnistuisi myös jatkossa. Työssä jaksamista auttaa osaltaan myös se, että työntekijä kokee oman vanhuudenturvansa riittäväksi. Tärkeää on, että vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotusjärjestelmä tukee eläkepoliittisia tavoitteita. Tuleva julkisten menojen kasvu perustuu pääosin ikääntymiseen. Yksityiseen varautumiseen ja säästämiseen kannustaminen on tältä kantilta varsin perusteltua. (Niiranen 2006: 22, 25–26.)

5.2 Veroetu

Vapaaehtoisten eläkevakuutusten verokohtelu muuttui vuoden 2005 alussa. Tärkein muutos oli siirtyminen ansiotuloverotuksesta pääomaverotukseen. Tämän myötä vakuutusmaksujen verovähennys muuttui määrätymään pääomatuloveroprosentin mukaan ja eläkkeitä verotetaan pääomatulona. Vakuutusmaksujen verovähennyskelpoisuuden edellytyksenä oleva eläkeikä nousi 60 vuodesta 62 vuoteen. (Määttänen 2006: 1.)

Eläkevakuutusmaksujen vähennykset tehdään pääomatuloista tai jos niitä ei ole, alijäämähyvityksenä ansiotuloverosta. Veroetu on 28 prosenttia vakuutusmaksuista. Vähennysetuun oikeuttavien maksujen enimmäismäärä on 5000 euroa vuodessa, jolloin verovaikutus on 1400 euroa. Maksut voidaan ottaa huomioon jo veronmaksajan ennakonpidätyksessä. Vakuutusyhtiö ilmoittaa maksetut eläkevakuutusmaksut suoraan verottajalle.

Työnantajan ottama yksilöllinen eläkevakuutus, johon on maksettu verovuonna vakuutusmaksuja, pienentää vähennysetuun oikeuttavien maksujen enimmäismäärän 2500 euroon. Eläkevakuutukseen liitetyn henkivakuutuksen maksut eivät ole verovähennyskelpoisia. Vähennysoikeus ei koske myöskään kertamaksuista eläkevakuutusta. (Vakuutusosakeyhtiö Henki-Sampo 2006: 7.)

6 Muutoksen tuulia

6.1 Siva-työryhmä

Valtioneuvosto asetti 6.5.2002 työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida lainsäädäntötarvetta Suomessa tarjottavien säästö-, sijoitus- ja henkivakuutus tuotteiden keskinäisten kilpailuedellytysten tasapuolisuuden varmistamiseksi. Työryhmä otti nimekseen Siva-työryhmä. Väliraporttinsa se jätti helmikuussa 2003 ja muistion luovutuspäivämäärä oli 10.12.2003. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2003.)

6.1.1 Työryhmän lähtökohdat

Työryhmän työn lähtökohdiksi asetettiin, että

- keskenään kilpaileviin säästö-, sijoitus- ja henkivakuutus tuotteisiin (eli säästötuotteisiin) ja niiden tarjoajiin ei sovelleta perusteettomasti sellaisia toisistaan poikkeavia säännöksiä, jotka vääristävät kilpailua tällaisten tuotteiden markkinoilla
- suomalaisten yritysten edellytykset tarjota säästö-, sijoitus- ja henkivakuutus tuotteita ovat mahdollisimman yhdenmukaiset suhteessa ulkomaisiin palveluntarjoajiin
- kuluttajat voivat luotettavasti vertailla keskenään kilpailevia säästötuotteita. (Valtiovarainministeriö 2003 B: 3.)

6.1.2 Siva-työryhmän keskeisimmät ehdotukset

PS-laki	Työryhmä ehdotti uuden, sidottua pitkäaikaissäätämistä koskevan lain säätämistä. Lailla luotaisiin edellytykset sellaisten vapaaehtoisten säästämismuotojen tarjoamiselle, joihin voisi liittyä verokannusteita. Verokannusteiden myöntämisen perusteet säädettäisiin verolainsäädännössä. Vapaaehtoisesta eläkesäästämisestä säädettäisiin edelleen vakuutus sopimus laissa. (Valtiovarainministeriö 2003 A: 45.)
Palveluntarjoajat	Ehdotetun lain mukaisia pitkäaikaisia sidottuja säästämissopimuksia saisivat tarjota talletuspankit, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt rajoitustensa puitteissa. Ehdotuksessa ei rajoiteta säästämisen palvelu- tai tuotemuotoa.

Myös kaikki ETA-alueella toimivat palveluntarjoajat voisivat tarjota pitkäaikaissäätämistä joko suoraan rajan yli tai sivuliikkeistä käsin. (Valtiovarainministeriö 2003 A: 46.)

Säästövarojen sijoittaminen ja talletussuoja

Varoja voitaisiin sijoittaa tilille talletuspankkiin tai sijoituspalveluyritykseen, näiden välityksellä julkisen kaupankäynnin kohteena oleviin arvopapereihin, rahastoyhtiön kautta rahasto-osuuksiin sekä sidotun pitkäaikaissäätämisen edellytykset täyttäviin eläkevakuutuksiin. Työryhmä ehdotti, että laissa tarkoitetut säästövarat tulisi jättää talletusuojan ulkopuolelle. (Valtiovarainministeriö 2003 A: 47–48.)

Oikeus vaihtaa palveluntarjoajaa

Tehokkaan kilpailun kannalta on tärkeää, että säästäjällä olisi oikeus vaihtaa palveluntarjoajaa säästöaikana. Työryhmä ehdotti, että asiakkaalla olisi oikeus irtisanoa sopimus ja vaihtaa palveluntarjoajaa säästöaikana, sekä eläkkeelle siirtymisen yhteydessä. Irtisanomisoikeudesta voitaisiin kuitenkin määrääjäksi luopua (esimerkiksi korkeintaan viideksi vuodeksi kerrallaan), jotta mahdollisuus vaihtaa palveluntarjoajaa ei asettaisi hinnannostopaineita palveluntarjoajille. (Valtiovarainministeriö 2003 A: 48–49.)

Palveluntarjoajan velvollisuus antaa tietoa asiakkaalle

Kuluttajan tulisi saada tuotteesta ennen ostopäätöksen tekemistä riittävät ja oikeat tiedot palveluntarjoajasta sekä erityisesti tuotteiden kokonaiskuluista. Sopimuksista asiakkaalle annettavista tiedoista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. (Valtiovarainministeriö 2003 A: 49–50.)

Verotus

Työryhmä ehdotti, että oikeus vähentää verotuksessa eläkesäästämiseen perustuvat maksut ulotettaisiin koskemaan myös muita säästämistuotteita kuin eläkevakuutusta. Tällaisia verotuen alaisia muita säästämistuotteita olisivat kaikki PS-laissa tarkoitetut säästämissopimukset. (Valtiovarainministeriö 2003 A: 51.)

6.1.3 Seuraukset

Lausunnot Siva-työryhmän raporttiin annettiin alkuvuonna 2004, mutta poliittinen päätös asiassa venyi pitkään. Pankkiyhdistys piti työryhmän esityksiä perusteltuina ja tuotekehitykselle sekä alan kilpailulle edullisina. Loppukeväästä hallitus kuitenkin päätti, ettei verovähennysoikeuden laajentamista muihin säästömuotoihin

valmistella pidemmälle. Pääomatuloverotukseen siirtymisestä ja ikärajamuutoksen voimaantulon siirtymäsäännöksistä päätettiin kuitenkin tässä yhteydessä. (Suomen pankkiyhdistys 2004: 5.) Siva-työryhmän pohdinnat tulevat olemaan luultavasti lähtökohtina tuleville työryhmille ja lakimuutoksille, vaikka ehdotukset eivät mennekään tässä kohtaa läpi.

6.2 MiFID

1.11.2007 tuli voimaan rahoitusvälineiden markkinat –direktiivin (MiFID = Markets in Financial Instruments Directive) voimaan saattamiseen liittyvä lainsäädäntö. Direktiivin tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimivuutta EU:ssa. Tähän pyritään helpottamalla sijoituspalvelujen tarjoamista rajan yli muihin jäsenvaltioihin ja lisäämällä kilpailua rahoitusvälineiden kaupankäynnissä. Tavoitteena on myös kehittää ja yhdenmukaistaa asiakkaan suojaa koskevaa sääntelyä. (Rahoitustarkastus 2007.)

MiFIDin keskeisimmät vaikutukset ovat

- sijoitusneuvonnasta luvanvarainen sijoituspalvelu
- hyödykejohdannaisilla tapahtuvaa sijoitusta koskeva sääntely täsmentyy
- rahoitusvälineillä tapahtuvan kaupankäynnin järjestämistä koskeva sääntely uudistuu
- vaatimukset palvelun tarjoajien toiminnan järjestämiseen ja organisointiin uudistuvat
- asiakassuhteita koskeva menettelytapa täsmentyy
- kauppaportointi uudistuu (Rahoitustarkastus 2007.)

Käytännössä MiFID:n tuoma lainsäädäntö toteuttaa joitakin Siva-työryhmän ajatuksia. Sijoittajalle täytyy direktiivin mukaan kertoa enemmän sijoitusratkaisuista ja niiden sisältämistä riskeistä. Palvelutarjoajan tulee ennen tuotteen myymistä varmistua siitä, että asiakas on tietoinen tekemänsä sijoitusratkaisun luonteesta. Käytännössä tämä tarkoittaa sijoittajalle hieman aiempaa pidempää visiittiä sijoitusneuvojan luona.

7 Eläkesäästäminen nyt

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen viime keväänä tekemän tutkimuksen mukaan nyt työuraansa aloittavien henkilöiden eläke tulee olemaan palkkatasoon suhteutettuna selvästi heikompi kuin nyt eläkkeelle jäävillä. Vakutusyhtiö Tapiolalla on tällä hetkellä noin 80 000 eläkesäästäjää. Tapiolan säästö- ja eläkevakuutusryhmän palvelupäällikö Kari Salovaara kertoo Aamulehdessä säästäjien ikähaarukan olevan 25 vuodesta ylöspäin. Kun vuosi käy loppua kohden, solmitaan eläkevakuutuksia kiihtyvällä vauhdilla. Syynä tähän on verohyöty, jonka vapaaehtoisen eläkevakuutuksen ottanut saa. (Jakobsson 2007: 11.)

Eläkesäästäminen koetaan hyvänä keinona varautua eläkepäiviin, mutta usein siihen herätään liian myöhään. Suurimman hyödyn kertyvästä koronkorosta ehtisivät saavuttaa nuoret säästäjät, mutta usein alle 30-vuotiaat eivät vielä ajattele juurikaan eläkevuosiaan. Eläkesäästäminen olisi hyvä aloittaa heti työelämään mentäessä, näin jo pienillä kuukausisijoituksilla saisi kerättyä itselleen mukavan lisäeläkkeen. Taulukossa 2 on kuvitteellinen esimerkkilaskelma eri-ikäisistä säästäjistä. Taulukosta huomaa hyvin, kuinka suuri vaikutus varhaisella säästämisen aloittamisella on lopputulokseen. (Koistinen 2007.)

Taulukko 2 (Koistinen 2007)

Aloittaa säästämisen	Säästössä 65-vuotiaana, 100 euron kuukausisijoituksella, 6 prosentin tuotto-odotuksella	Vaadittava kuukausisijoitus 200 145 euroon, 6 prosentin tuotto-odotuksella
25-vuotiaana	200 145	100
35-vuotiaana	100 954	198
45-vuotiaana	46 435	431
55-vuotiaana	16 470	1 215

Nuoret ovat siis varmastikkin kohderyhmä, joille eläkevakuutuksia ryhdytään entistä aktiivisemmin tarjoamaan tulevaisuudessa. Eläkevakuutusten yleistyessä nuorten omissa tuttavapiireissä, kynnys oman eläkevakuutuksen ottamiseen varmasti pienenee.

8 Eläkesäästämistä muissa maissa

Eläkkeiden rahoitukseen liittyvät ongelmat ovat myös muissa maissa aiheuttaneet tarvetta uudistaa eläkejärjestelmiä. EU:ssa eläkkeet ovat osa sosiaaliturvaa ja näin ollen kansallisen lainsäädännön alaisia. Työvoiman liikkuvuutta EU:n sisällä parantaisi eläkkeiden yhtenäinen verokohtelu jäsenvaltioissa. (Valtiovarainministeriö 2003 B: 181)

Väestön ikärakenteen muutos on aiheuttanut muun muassa Itä-Euroopassa ja useassa EU-maassa sekä Norjassa ja USA:ssa eläkejärjestelmien uudistamista ja kehittämistä. Ruotsi on ottanut järjestelmissään huomioon elinajan pitenemisen ja ottanut käyttöön yksilölliset, maksuperusteiset eläketilit. Eläkevakuutuksessa palvelun tarjoajan vaihtaminen ilman veroseuraamuksia on myös ollut Ruotsissa mahdollista vuodesta 2000 alkaen. (Valtiovarainministeriö 2003: 181–182)

Saksassa on hyväksytty vuonna 2001 laaja eläkeuudistus, jonka tavoitteena on kannustaa kansalaisia yksilölliseen eläkesäästämiseen. Tällöin Saksassa otettiin käyttöön yksilöllisen ja kollektiivisen lisäeläkesäästämisen verotuki. (Valtiovarainministeriö 2003: 181–182)

Vapaaehtoisia eläkejärjestelmiä on kehitetty myös Irlannissa, Iso-Britanniassa, Italiassa, Norjassa ja Ranskassa. Norjassa on otettu käyttöön yksilöllisiä eläkesäästötilejä, joiden maksut ovat verovähenteisiä ja palvelujen tarjoaminen laajasti kilpailutettua kuten Ruotsissa. (Valtiovarainministeriö 2003: 182)

Suomen eläkeratkaisuja mietittäessä mallia otetaan myös ulkomailta ja kuten edellä jo todettiin, yhtenäinen eläkepolitiikka EU:n sisällä lisäisi ulkomailta työskentelyn joustavuutta.

9 Eläkesäästämisen tulevaisuus

Väestön ikääntyminen kasvattaa yhteiskunnan hoito- ja hoivamenoja. Finanssialan Keskusliiton mukaan ikääntyvien toimeentuloa voitaisiin parantaa ja samalla vähentää julkisen talouden kuormitusta kannustamalla suomalaisia sidottuun säästämiseen, jonka tavoitteena olisi elinikäinen lisäeläke. (FK 2007.)

Useimmat eläkevakuutukset laskevat vakuutuksenottajalle lisäeläkkeen vain jollekin tietylle ajalle eläkevuosista. Vakuutusmaksujen maksut voidaan jakaa esimerkiksi maksettaviksi vakuutuksenottajan ikävuosille 62–70. Useimmat kuitenkin elävät tätä pidempään ja toisaalta jotkut menehtyvät tätä ennen. Nykyisissä eläkesäästösopimuksissa kuolleen edunsaajat saavat joko osan vakuutuksenottajan säästöistä tai koko jäljelle jääneen säästön. Jos vakuutukseen ei ole sisällytetty henkivakuutusta, jäävät säästöt vakuutusyhtiölle.

Sidotulla säästämällä ansaittua elinikäistä eläkettä maksettaisiin vakuutuksenottajan kuolemaan asti, mutta se ei siirtyisi vakuutetun perillisille, vaan aikaisemmin kuolevien eläkeläisten vakuutusmaksut jäisivät kattamaan pidempään elävien eläkkeitä, kuten tapahtuu tällä hetkellä myös lakisääteisessä työeläkejärjestelmässä. Lisäksi säästöjen tulisi olla siirrettävisä sidotun säästämisen eri tuoteratkaisujen ja palveluntarjoajien välillä, jotta varmistetaan tehokas kilpailu. FK:n mukaan sidotun säästämisen lisäksi tulisi olla mahdollista muuntaa myös muuta varallisuutta ja säästöjä eläketurvaksi. Näin elinikäisen eläkkeen voisi rahoittaa halutessaan myös kertamaksulla esimerkiksi hyödyntämällä omistusasuntoon sitoutunutta varallisuutta. (FK 2007.)

Hallitus suunnittelee työryhmän asettamista, jonka tehtävänä olisi miettiä elinikäisen säästämisen mahdollisuuksia (Vieraankivi 15.10.2007, haastattelu).

Eläketurvakeskuksen tuoreiden laskelmien mukaan nykynuorten eläkkeistä leikkautuu 10–20 prosenttia tulevina vuosikymmeninä. Syynä tähän on elinaikakeroin, jonka käyttöön otosta päätettiin vuoden 2005 eläkeuudistuksessa. Kerroin lohkaisee laskelmien mukaan oletettua suuremman osan tulevista eläkkeistä. Nykyisten kolmikymppisten eläkkeestä elinaikakerroin vie yli 15 prosenttia ja nyt 15-vuotiailta 20 prosenttia. (Isotalus 2007.)

Tuoreissa laskelmissa eläkemaksujen nostotarve on pienempi kuin vielä kolme vuotta sitten oletettiin. Silloin maksujen arvioitiin

nousevan noin kuusi prosenttia. Syynä oletettu hillitympään nousuun on eläkeyhtiöiden mahdollisuus ottaa entistä enemmän riskiä ja sijoittaa enemmän osakkeisiin. Tämä nostaa oletettavasti eläkerahastojen tuottoja. Elinkeinoelämän keskusliiton asiantuntijan Vesa Rantahalvarin mukaan on hyvä uutinen, että eläkemaksujen nousupaine on uusissa laskelmissa hieman hellittänyt. Lähtökontana on kuitenkin ollut, ettei eläkemaksu saisi nousta nykyisestä ollenkaan. Tästä syystä eläketurvaa tulee Rantahalvarin mukaan edelleen kehittää. (Isotalus 2007.)

10 Yhteenveto ja johtopäätökset

Hyvinvointiyhteiskunta on luonut uuden hyvinvointiriskin, jota voidaan kutsua pitkäksi elämäksi. Ihmisten eläessä entistä pidempään, tulevat yhteiskunnan kannettaviksi vanhuuden aikaisen toimeentulon lisäksi vanhusten hoivan tarve ja pitkäaikaissairastumisen riskin kasvu. (Niiranen 2006: 17.) Jokainen voi henkilökohtaisesti varautua omaan pitkään elämään, mutta myös yhteiskunnan tulisi ottaa paremmin huomioon tämä seikka. Eläkeikä on monilla jopa yli neljäsosa koko elämästä ja elämänlaadun tulisi olla hyvää myös tänä aikana.

Asioita tulee kuitenkin katsoa myös yli väestön ikääntymisen. Kun suuret ikäluokat poistuvat, heidän jälkeläisistään tulee Suomen historian suurin perijöiden sukupolvi (Niiranen 2006: 25). Vaikka suuret ikäluokat periaatteessa eläisivät hyvinkin leveästi eläkepäivänsä rahoilla, jotka ovat jäämässä perinnöksi seuraaville sukupolville, asia ei ole aivan niin mustavalkoinen. Tuloerot ovat Suomessa suuria ja tulevat olemaan jatkossakin. Joillakin on omaisuutta enemmän ja toisilla vähemmän. Tästä syystä eläkesäästämisen tulisi olla kaikkien ja ennen kaikkea vähätuloisten ratkaisu tulevaisuutta ajatellen.

Eläkeaikaan säästämiseksi olisi suureksi hyödyksi, jos siihen saataisiin liitetyksi elinikäisyys, kuten työeläkkeissä. Tämä pienentäisi niin kutsuttua pitkän elämän riskiä, kun tulon jatkuminen elon jatkuessa olisi turvattu. Kukaan ei varmasti halua etukäteen suunnitella, kuinka pitkään oma elo kestää, vaan ainoastaan toivoa, että saisi elää mahdollisimman pitkään. Elämänlaatua ei varmasti paranna huoli tulevan elämän toimeentulosta.

Jotkut ovat esittäneet mielipidepalstoilla kritiikkiä eläkesäästämistä kohtaan. Koetaan, että eläkeaikaan rahallisesti varautuminen tapahtuu aktiivisen elämänajan kustannuksella. Nuorena aloitettu säästäminen eläkevakuutukseen vie tuloista kuitenkin vain niin pienen osan (esimerkiksi, jos päättää sijoittaa vakuutukseen 50 euroa kuukaudessa), että se ei varmasti vaikuta työvuosien elämänlaatuun. Eläkevuosille siitä sen sijaan kertyy huomattava lisäturva, pienellä kuukausittaisella panostuksella.

Yhteiskunnan tulisi kannustaa vielä nykyistä enemmän vapaaehtoiseen eläkesäästämiseen, tapahtui se sitten verohelpotuksin tai muin kannustimin. Helposti kuitenkin mietitään vain elämän kovia arvoja, kuten rahaa. Tulisi myös huomata, että panostamalla työntekijöitten hyvinvointiin, voitaisiin saavuttaa sama hyöty, kuin vaikka eläkemaxuja nostamalla.

Työntekijöitten työkykyä ja -motivaatiota ylläpitämällä moni jaksaisi työssä vielä eläkeiän koittaessa ja näin tehdyt työvuodet lisääntyisivät.

Mielestäni ihmisiä tulisi kannustaa eläkesäästämisen lisäksi myös lyhytaikaisempaan säästämiseen ja unelmien toteuttamiseen myös ennen eläkeikää. Kulutustansa suunnitteleamalla jokaisella on mahdollisuus täysipainoiseen elämään, koko elinkaarensa ajan.

Lähteet

- Antila, Veli-Aunus, Erwe, Ossi, Ilkka, Lohi & Salminen, Jaakko 2006. Vapaaehtoinen henkilövakuutus. Neljäs, uudistettu painos. Pieksämäki: RT-Print Oy.
- Eläketurvakeskus 2007 A. Suomen eläkejärjestelmä lyhyesti. [online] [vitattu 9.10.2007] <http://www.etk.fi/Binary.aspx?Section=40896&Item=59842>
- Eläketurvakeskus 2007 B. Työeläketurvan peruseriaatteet. [online] [viitattu 4.11.2007] www.etk.fi/Binary.aspx?Section=40896&Item=27885
- Järvenoja, Markku & Saarinen, Mauri 2001. Vapaaehtoinen eläkevakuutus. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Kari, Seppo, Kiander, Jaakko & Ulvinen, Hanna 2006. Vapaaehtoinen eläkevakuutus ja verotus. Katsaus kirjallisuuteen ja empiirinen kuva vapaaehtoisen eläkesäästämisen kehityksestä. Vatt-keskustelualoitteita. Helsinki: Oy Nord Print Ab.
- FK Finanssialan keskusliitto 8.9.2007. Kivisaari Esko: Ikääntymiseen varautuminen edellyttää sidottua säästämistä. [online] [viitattu 21.9.2007] www.fkl.fi/asp/system/empty.asp?P=2385&VID=default&SID=448613813158319&A=open:news:item_www:3530&S=1&C=34661
- Isotalus, Päivi 2007. Nykynuorten eläkkeet leikkautuvat oletettua enemmän. Kauppalehti 27.11.2007.
- Jakobsson, Anni 2007. Eläkevakuutuksia otetaan loppuvuodesta kiivaasti. Aamulehti 26.11.2007, A 11.
- Koistinen, Jouni 2007. Vapaaehtoinen eläkesäästäminen kannattaa aloittaa nuorena. [online] [viitattu 15.10.2007] <http://www.investori.com/cgi-bin/read.pl?a06/s060302.htm>
- Kontio, Kimmo 2007. Aina ei ole ollut oikeutta eläkkeeseen. Työvoitto, julkinen tiedote. Eläketurvakeskus.
- Korpiluoma ym. 2006 = Korpiluoma, Riitta, Alaluusua, Anniina, Heinonen, Riitta, Kaarre, Samuli, Kekäläinen, Jaana, Kouvonen, Keijo, Lilius, Sonja, Mustonen, Pasi, Perälehto-Virkkala, Anne, Takanen, Maijaliisa & Tuomikoski, Jaakko 2006. Työeläke. Sulkava: Finnreklama Oy.
- Määttänen, Niku. Vapaaehtoiset eläkevakuutukset, verotus ja eläkkeelle siirtyminen. Keskusteluaiheita No.1018. ETLA.
- Niiranen, Ville 2006. Pitkäaikaissäästämisen verotuki – eläkesäästämisen verotuksesta. Helsinki: Yliopistopaino.

-
- Rahoitustarkastus 2007. Rahoitusvälineiden markkinat – direktiivi (MiFID). [online] [viitattu 21.11.2007]
www.rahoitustarkastus.fi/Fin/Saantely/Saantelyn_kehityshankkeet/MiFID/
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2003. Siva-työryhmän muistio luovutettu. [online][viitattu 14.11.2007] www.stm.fi/Resource.phx/publishing/documents/1191/index.htm
- Suomen pankkiyhdistys 2004. Pankkivuosi 2004. [online] [viitattu 14.11.2007]
www.pankkiyhdistys.fi/sisalto/upload/pdf/pv2004.pdf
- Työeläkevakuuttaja TELA 2006. Työeläke turvaa tänään ja tulevaisuudessa. [online] [viitattu 11.10.2007] www.tela.fi/data/userpdf/tyoelake_06.pdf [Julkaistu painettuna: Forssan kirjapaino, 2006]
- Vakuutusosakeyhtiö Henki-Sampo 2006. Sampo eläkevakuutus. Asiakasmateriaali.
- Valtiovarainministeriö 2003 A. Keskenään kilpailevat säästötuotteet. Siva-työryhmän muistio. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Valtiovarainministeriö 2003 B. Keskenään kilpailevat säästötuotteet. Siva-työryhmän väliraportti. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Vieraankivi, Petri. Vakuutusosakeyhtiö Henki-Sampo, johtaja. Puhelinhaastattelu 15.10.2007.